

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Grof Stürgkh mrtev.

Danes teden dne 21. t. m. je raznesel telegraf po Avstriji naslednjo uradno vest:

»Ministrski predsednik grof Stürgkh je postal danes opoldne žrtev atentata. Med kosilom v hotelu Meissl & Schadn je stopil k njegovi mizi pisatelj Friderik Adler in vstrelil hitro zapored trikrat na ministrskega predsednika. Zadel je grofa Stürgkha v glavo, ki je bil takoj mrtev.«

Grozno dejstvo je to. Občutki vzvalove ob tem dogodku. Otopila ni naših čutov svetovna vojna z vsemi svojimi grozovitostimi, da ne bi imeli sočutja ob nasilni smrti človeka. Nikdar nismo sodelili o takih činih drugače, vedno smo z grozoto in brez pridržka zavračali enaka dejanja. Vsako človeško življenje nam je sveto. Nenadni napad na človeka, nič hudega slutečega, ki je po svojem dnevnem delu zahotel nekoliko odpočitka, nam to sočutje še povečava. Umor v najnižjih ali v višjih krogih, obsojamo enako. Socialni demokrati smo nasprotniki vsakršnega nasilstva in preliivanja krvi, zato z vso odločnostjo proklinjamo tudi to nesrečno dejanje, ki je vzelo življenje avstrijskemu ministrskemu predsedniku. Tu nehajo vsi ozirati na politiko. Grof Stürgkh je bil vedno preprost in marljiv delavec; imeti moremo zatorej z njim resnično sočutje. Dejanje zasluži vso obsodbo, če bi se morda povzročitelju iz njegove duševne razpoložnosti tudi ne mogla očitati zdrava premišljenost.

Obžalujemo pa tudi nesrečnika, ki se je žrtvoval sam. Dr. Friderik Adler je socialni demokrat, ki je storil to dejanje; živel, deloval je v socialni demokraciji, sin je našega zgledega voditelja sodruha dra. Viktorja Adlerja, ki je vse svoje življenje posvetil avstrijskemu proletariatu in je njegova velika zasluga, da je postala stranka v Avstriji mogočen faktor. Friderik Adler je bil miroljuben človek, blag, in res čudovita so pota usode, ki so ga dovedla do tega sklepa, ko tega ni nihče slutil. Še v petek je bil na zaupniških posvetovanjih, obljubil je za bodoči teden več predavanj, toda že v soboto je izvršil usodno dejanje.

Grof Stürgkh je bil samec. Obedoval je navadno v omenjenem hotelu. V soboto je prišel v obednico tudi dr. Friderik Adler, ki je tam obedoval in proti tretji uri mahoma pristopil k mizi grofa Stürgkha, potegnil iz žepa revolver in vstrelil trikrat. Grof Stürgkh je bil zadet v glavo in se je takoj zgrudil mrtev. Adler je nato odšel proti izhodu, kjer so ga ustavili drugi gosti. Tem je povedal svoje ime in se mirno dal aretirati. Ob tej priliki je najbrže slučajno počil še četrti strel, ki je lahko ranil barona Aehrenthala v nogo in v roko višjega natakarkarja, ki sta Adlerja prišla.

Min. predsednik grof Karl Stürgkh je bil rojen leta 1859. v Gradcu ter je potomec stare štajerske plemenske rodovine. Ima tri brate. Njegovi predniki so bili večinoma častniki in državni uradniki. Najprej je opravljal pokojnik državno službo.

Leta 1891. je bil državni poslanec. Leta 1894. je stopil drugič v državno službo in je postal dvorni svetnik v naučnem ministrstvu. Od leta 1897. do 1907. je bil zopet državni poslanec. Leta 1907. je postal član gosposke zbornice, leta 1909. pa naučni minister in dne 3. novembra 1911. je bil imenovan ministrskim predsednikom. Grof Stürgkh je bil dober, stvaren in kratkočasen govornik, dosleden in energičen ter skrajno konservativen. Prpadal je ustavoverni stranki, pri volitvah so ga podpirale tudi klerikalne stranke. V politiki ni poznal sovražstva in je užival tudi simpatije nasprotnikov.

Dr. Friderik Adler je star 37 let. Ko je dovršil svoje študije, je bil nekaj časa vseučiliški docent v Curihu v Švici. Toda posvetil se je raje pisateljevanju. Ko se je vrnil na Dunaj je bil urednik pri političkih listih. Pozneje pa je postal urednik znanstvenega mesečnika »Der Kampf«. Sodeloval je tudi pri »Arbeiter-Zeitung« in v tajništvu nemške bratske stranke. Adler je bil ekstremen strankar, ki ni bil nikdar zadovoljen s taktiko socialne demokracije. Pečal se je večinoma z internacionalo, zato tudi ni jasno pojmoval notranje političke taktike. Hotel je prenesti v Avstrijo Haasejevo strujo iz Nemčije, toda med našimi zaupniki njegovo naziranje ni našlo odmeva. Dr. Friderik Adler je oženjen, ima dve hčerki in enega sinčka. Njegova soproga je Rusinja in je bolna ter se nahaja v Švici. Adler je bil jako delaven mož.

Truplo grofa Karla Stürgkha so prepejali z Dunaja dne 24. t. m. na Štajersko v Obrajno (Halbenrain) pri Radgoni, kjer je bilo pokopano.

Anatole France o miru.

Ugleden švicarski vseučiliški profesor se je razgovarjal nedavno z Anatolom Francejem o bodočem miru. Kakor poročajo iz Genfa, meni socialistični pesnik o njem takole:

Med vojno se nisem udeleževal nobenih pojavov tičočih se vojne, ker sem mnenja, da sme pravi kulturni človek izrekatii šele potem svojo sodbo, ko se je oddaljil od stvari, o katerih hoče izrekatii svojo sodbo. Stojimo preblizu grozovite vojne slike, zato ne vidimo velikih neizprosnihih posledic celotne slike, marveč le paste bizarne barvaste lise. Doslej še tudi ni jasno spoznati vzroka vojne; kar pravijo o tem na tej ali oni strani, še ni zrelo. Šele po mnogih letih in le na podlagi pridnega raziskovanja brez predsodkov utegnili bomo spoznavati one razloge, ki so dovedli do vojne. Nevilhta je zbirala že desetletja oblake na nebu, vsi smo to opažali. Vedeli smo, da mora priti do spopada, ki ga more spretna diplomacija odložiti, nikakor pa ne preprečiti. Kar pa morejo sedaj spretni diplomati napraviti, to je sporazum glede miru. Neumno bi bilo tajiti, da so stranke kaj prida vnete za mir. Čeprav moramo priznavati na eni

strani, da je sovražstvo do Nemcev med francoskim ljudstvom jako veliko, je vendar hrepenenje po miru še jačje.

Mi na Francoskem ne dvomimo, da si priborimo končno zmago, ki bo okrepila naš moralni ugled. Toda zdi se, da bo tej zmagi morala žrtvovati Francija vso moško silo. Ne vem, če ne bi mogel ugleden diplomat pred to zadnjo krvno žrtvijo obvarovati našo mučeno deželo tudi z diplomatsko zmago, ki bi razbremenila vojskovodje. Mir ne bi bil morda več tako daleč, če bi le na eni strani pokazali voljo, da so pripravljeni, drugo stran mirno poslušati. Toda doslej so vse oficijelne izjave polne sovražstva in jeze, in moritev se nadaljuje. Hribi trupel se kupičijo in železna toča razriva lepo francosko zemljo. Vsaka izjava pomnožuje železni dež, vsaka sovražna beseda voditeljev vlad (ne vedno govornikov javnega mnenja) ubija stotisoče.

Bolj prav bi bilo, da bi zaenkrat govorili le za zaprtimi vrati, v ministrskih parlamentih. Človeštvo ne mara več slišati besed sovražstva in jeze, njega ušesa so se naveličala kričaškega vpitja. Vsakdo hrepeni po nebeški godbi miru. Hrepenenje mater, žena in otrok, da se vrne soprog, oče zopet domov, da bo sedel pri njih mizi, bo vzel zopet lopato v roko in obdeloval domačo grudo, je silno veliko. Ko se povrnejo možje v delavnice, v tovarne, v pisarne in v učilnice, se ne bodo več slavila imena onih, ki so vodili v vojno, marveč imena onega, ki jih je rešil iz pekla železa in ognja, moritve in krvi, ime moža, ki je prinesel mir. Kdo bo ta mož?

Aprovizacija.

Zabavnosatiričnih spisov smo že mnogo čitali po listih o aprovizaciji. Človeka sili smeh, kadar čita te resnične, a šaljive spise. Vsi nedostatki so v njih tako lepo opisani, da se čudimo, kako je mogoče, da dotične lokalne organizacije, ki oskrbujejo aprovizacijo, ne vedo, kje tiče napake in kako bi se jih dalo odpraviti, da bi občinstvo dobivalo potrebščine brez zamude časa in brez nepotrebnih potov. In vendar je vse tako enostavno.

Za aprovizacijo je potrebna primerna organizacija, in sicer centralna organizacija. Vse uradne posle opravlja osrednje mesto, in če je stranka opravila v uradu svojo dolžnost, je tam prejela vsa navodila, ki so potrebna; tam mora tudi izvedeti, kje in kdaj dobi potrebno blago. V ta namen je treba imeti v uradu imenike. V prodajalnah, ki morajo biti urejene čim popolneje, se morajo nahajati imeniki tistih kupovalcev, ki kupujejo blago v dotični prodajalni. Strankam se spočetka prepušča izbira prodajalen, če pa potreba zahteva, se lahko odkaže posamezne stranke drugim prodajalnam. Kadar stranka kupi moko, kruh ali kaj drugega, kar je navezano na aprovizacijo, se to zabeleži v imeniku. Na ta način bi se dalo kontrolirati vsak dan, kolika je potrebščina in kdo ni dobil pripadajočega blaga. Stranke bi morale imeti v ta namen osebne legitimacije.

Taka uredba je zlasti potrebna, ker na trgu vedno bolj primanjkuje tudi nezaseženih živil in bo treba aprovizacijski aparat raztegniti sploh na živila, ki prihajajo v poštev. Vprašanje glede prednostnih cen za siromašnejše sloje se pa mora urediti seveda tudi v tem okviru, a s posebnimi nakaznicami.

Mnenje, da aprovizacija ni za to, da bi podpirala komoditeto prebivalstva, je sicer resnična, toda kakor je resnična ta trditev, toliko bolj resnična pa je tudi trditev, da je vzorna, sistematično urejena aprovizacija dolžna olajšati nabavo potrebščin in poenostaviti svoj aparat tako, iz materialnih razlogov ter da prebivalstvo ne gubi dragega časa, ne hodi čakati pred prodajalno, a nazadnje ne dobi ne kruha ne moke, ne masti.

Čemu treba s takim pojanjem in beganjem še vznejevoljevati občinstvo? Ni treba; treba je le izvesti sistematično organizacijo, pa gre vse gladko, in če tujcem nedostaja tega ali onega blaga saj ljube potrpe, mnogo potrpe, samo povedati jim treba, kako je s stvarjo.

Omenim še eno krivičnost. Konsumenti so si osnovali konsumne organizacije in teh organizacij bi aprovizacije ne smele prezirati, dokler pošteno poslujejo.

Enako je velika krivica, če razne gospodarske organizacije, trgovci in prekupci delajo z odirskimi dobički in uganjajo protekcijonizem. Večja prekupčevalska podjetja bi se morala dovolj nadzirati. Momentano pomanjkanje blaga na trgu ima zlasti svoj vzrok v tem, da producenti in prekupci tega ali onega imena zalagajo z blagom zasebnike, ker je to bolj dobičkanosno, dočim dohaja aprovizacijskim ustanovam in na trg blago prepočasi.

Vse to bi se dalo preprečiti le tedaj, če bi hile aprovizacijske organizacije že prej več ukrenile.

Vsi ti pojavi nam pravijo, da bo trg najbrže še bolj prazen nego je bil doslej. Živila se bodo dobivala morda še težje. Tu nastane nova naloga občin in aprovizacij. Povsod, kjer je le mogoče, naj se ustanove kuhinje za stranke, da si bodo jemale hrano kot naročnice na dom. Za to se morajo pa brigati že sedaj zlasti občine in se preskrbeti z vsakovrstnimi živili.

Svetovna vojna.

Na bojiščih še ni prenehal vojni metej, čeprav je že precej kesno v jeseni. Po vseh hribovitih bojiščih imajo precej slabo vreme in deloma tudi sneg.

Po kratkem odmoru so Italijani zopet začeli obstreljevati avstrijske postojanke na Krasu z vso ljutostjo. Minuli teden so pričeli Italijani na Tirolskem svojo ofenzivo v okolici Pasubia. Na nekaterih mestih so prodrli v avstrijske postojanke, a so morali končno odnehati. Sedaj je na tirolskem bojišču skoro popolnoma mirno.

Nasprotno pa napoveduje italijanska artiljerijska priprava na Krasu nov naval, to je deveto soško bitko. V prvih dneh novembra napovedujejo poročila velike dogodke na italijanskem bojišču. Vremenske razmere so za Italijane vsekakor manj ugodne, kakor za vojaštvo centralnih držav.

Ruska ofenziva je končno ponesrečila. V severnem delu bojne črte se Rusi skoro ne gibljejo. Pač pa so ponovno napadali v Voliniji, v Galiciji in Bukovini. Vsi napadi so bili takorekoč odbiti. Izredno ljuti boji so se vršili v Galiciji ob reki Narajovki in prav tu so bili Rusi težko poraženi. V teh bojih so izgubili poleg smrtnih žrtev okolo 5000 ujetnikov in 21 strojnih pušk. V Karpatih in v Bu-

kovini pa se morajo Rusi že umikati pred našimi napadi. Ruska poročila pravijo, da utegnejo Rusi Bukovino zopet izgubiti, ker so centralne države postavile tam večjo vojsko.

Rumunom se ne godi nič kaj dobro. Na Sedmograškem se bijejo gorski boji. Rumuni se umikajo počasneje ter se najbrže pripravljajo na odpor v Karpatih, ki pa je za njih čete jako neugodno bojišče, zakaj Rumuni niso vajeni gorovja. Avstrijske čete so zasedle rumunski kraj Predeal.

Še večji udarec pa je zadal Rumunom Mackensen v Dobrudži. Na štirih mestih so predrli 65 kilometrov dolgo bojno črto med Dunavom in Črnim morjem ter zavzeli pristanišče Konstanca. O tem dogodku poroča Wolfov urad:

Z zavzetjem Konstanca so prizadejale nemško - bulgarske - turške čete pod generalom feldmaršalom von Mackensenom Rumuniji dosedaj najtežji udarec v celi vojni. Odrezale so življensko žilo Rumunije. Njeno veliko pristanišče, ki je zavzemalo vsled izvoza žita in petroleja mesto v svetovnem prometu, jim je iztrgano. S Konstanco so izgubili glavno zvezo z Rusijo preko Črnega morja, kar mora imeti za bojevanje Rumunije dalekosežne posledice. Rusija je mogla pošiljati svojim zaveznikom preko Konstanca na velikih parnikih mnogo materiala, ki je šel potem po železnici Konstanca - Bukarešta v notranjost dežele. Parniški transport je sedaj omejen na Sulino in obdonavska pristanišča, kamor morejo prihajati le plitve ladje. Toda ne glede na vpliv na celotno bojevanje Rumunije, je za vojaški položaj v Dobrudži izguba Konstanca odločilnega pomena. Železniška proga Črnava je deloma že v rokah zaveznikov Nemcev, Bulgarov in Turkov. Vzhodno od Murfatlarja so napadalcem že prekoračili črto in Mackensenovo levo krilo se približuje Črnivodi. Vsled tega ima tudi železniška proga Murfatlar - Črnava komaj več kak pomen. Nemogoče je prestavljanje moštva in artiljerije na posebno ogrožene točke fronte v Dobrudži in dobro operacijsko oporišče ter važna železniška proga je Rumunom vzeta. Kakor je izpremenila obkolutev Sibirija sedmograško aventuro Rumunov kaj hitro v popoln poraz, tako pomeni zavzetje Konstanca in pretrganje železniške proge odločen udarec na bojišču v Dobrudži. Sunek, ki so ga namestili Rumuni in Rusi v Dobrudži proti Bulgarom za zvezo Sofija - Carigrad, se je izjalovil.

Vojni plen od 19. do 23. oktobra znaša v Dobrudži: 75 častnikov, 8000 mož, 1 zastavo, 52 strojnih pušk, 12 topov, 1 metalo za mine. Krvave izgube Rumunov in v naglici pripeljanih ruskih ojačenj so težke.

Rusi pa obetajo še to jesen novo veliko ofenzivo, ki pa je že zamujena, ker je zima pred vratmi.

Na balkanskem bojišču ni posebnih vojni dogodkov. Sarraillova ofenziva je vstavljena. Florino so zavzele ententine čete ob velikanskih izgubah, dalje pa ne morejo. Boji se seveda nadaljujejo. Ententa je sklenila, da pošlje nove čete Sarraillu na pomoč.

Grčijo pritiska ententa bolj in bolj. Grki po večini ne marajo vojne. Ententa Grčiji ne zaupa. Zahteva, da naj Grčija razoroži del svoje armade, prepusti njej železnice, vmakne svoje čete s severne Grčije, ter da naj se razširi v Macedoniji nevtralnemu ozemlju. V Atenah so se vršile velike demonstracije proti ententi.

Venizelosova vlada, ki je v Solunu je stavila ultimatum Bulgariji. Grški kralj bo najbrže poveril vladne posle svojemu sinu, ki se pogaja z entento. Odpora gr-

škega proti ententi pa ob sedanjem položaju na Balkanu ni pričakovati.

Na francoskem bojišču divjajo srditi boji ob Sommi dalje. Tam so iztrgali Angleži Nemcem zopet par kilometrov opuščenih zemlje. Na komaj osem kilometrov dolgi črti napada nemške postojanke do 150.000 mož. Dne 19. oktobra se pa Angležem zadali Nemci težak poraz. Južno od Somme stoje Francozi v boju z Nemci.

O bojih v Aziji nam poroča turško vojno poročilo le manj važne dogodke. Tudi na drugih bojiščih ni posebnih dogodkov.

Domači pregled.

Avstrijski parlament. V ponedeljek dne 23. t. m. so imeli zastopniki parlamentarnih strank svoje posvetovanje. Vsi poslanci so se izrekli v prvi vrsti za sklicanje državnega zbora, večina pa je naglašala, da se mora zagotoviti miren potek zasedanja s spremembo poslovnika. Iz debat naj bi se izključila vsa narodnostna sporna vprašanja, razprave o ustavi in o imunitetnih zadevah. Gosposka zbornica je pa za sklicanje delegacij, češ, da je zborovanje parlamenta nemogoče; zastopniki parlamenta so torej ravno nasprotnega mnenja. Posvetovanje se je potem odgodilo, dokler bo imenovan nov ministrski predsednik.

Novi ministrski predsednik avstrijski bo najbrže dr. v. Körber, ki je sedaj finančni minister. Listi so imenovali med kandidati tudi Becka in Hohenlohega.

Minister za notranje stvari princ Hohenlohe se je povrnil z dopusta na Dunaj in je zopet prevzel svoje uradne posle.

Manjših krušnih in močnih porcij ne bo. Razširjale so se namreč vesti, da namerava vlada zmanjšati krušne in močne porcije. S takim načrtom se pa vlada ni pečala.

Glede mešanja moke za kruh je izdala kranjska deželna vlada dne 19. oktobra 1916 naslednji ukaz: Pšenična krušna, pšenična enotna in ržena moka se smejo pri izdelovanju kruha porabljati samo v množini, ki ne presega 60% cele teže podelane množine moke; ostanek t. j. 40% cele teže naj sestoji iz nadomestnih snovi. Kot nadomestne snovi se smejo porabljati le krompirjeva moka, krompirjeva kaša, koruzna moka in ječmenova moka. Ta določila veljajo tako za obrtniško izdelovanje kruha kakor v zasebnih gospodarstvih. Prodajalci kruha so dolžni, v svoji prodajalni na lahko vidnem kraju z razločno čitljivo pisavo poodčiti množino in vrsto nadomestnih snovi, ki so se porabile za izdelavo kruha. Krušna cena se s tem ne izpremeni. Izjeme od določil dovoli deželna vlada v posebnega ozira vrednih primerih, predvsem ondi, kjer bi ne bilo mogoče dobiti potrebnih nadomestnih snovi. — Prestopke tega ukaza kaznujejo politična okrajna oblastva z denarjem do 2000 K ali z zaporom do 3 mesecev, v obtežljivih okoliščinah z denarjem do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev. — Ta ukaz je stopil v veljavo dne 23. oktobra 1916.

Nič več kruha v gostilnah in kavarnah. Drugi ukaz prepoveduje v gostilniških in krčmarskih obratih (jedilnicah, kavarnah), in sicer tako v obratnih prostorih, kakor tudi čez cesto, oddajati kruh. Ta prepoved ne zadeva oddaje kruha potnikom in železniškimi uslužbencem v kolodvorskih gostilnicah. — Izjeme od te prepovedi dovoli deželna vlada od primera do primera za take gostilniške in krčmarske obrate, kjer dobivajo hrano v prvi vrsti v večjem številu delavci (delavske kantine). — Prestopki tega ukaza se kaznujejo po določilih § 35 cesarskega

ukaza z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176. — Ta ukaz dobi moč dan pozneje, ko se razglasi.

Ljubljanski občinski svet je imel v torek svojo redno sejo z običajnim dnevnim redom. Najvažnejši sklep, ki ga je napravila seja je oni glede generalnega varuštva za sirote. Občinski svet je votal za stroške 4000 K, a z varuštvom je poveril »Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb«.

Jeseniške novice. Slabe socialne razmere so prisilile tudi tovarniške delavke, da so jele razmišljati o stanovskih interesih. Pričele so se zanimati za najlepšo idejo, organizacijo. Prijavilo se jih je že več v kovinarsko podružnico in sledile jim bodo še druge. Člani so ta korak svojih tovarišic z veseljem pozdravili, zlasti, ker o ženskem gibanju doslej ni bilo pri nas govora. Podružnica je že mnogo storila v prid tovarišev in tovarišic; dosegla je draginjske doklade in še mnogo drugega. In če bi bili delavci organizaciji že prej povedali svoje težnje, bi bili gotovo uspehi še večji. Zakaj le v organizacijah se je mogoče razgovoriti o vsem, kar treba za izboljšanje delavskih razmer. — Tovarna je obljubila, da dobavi za delavstvo krompir. V ta namen je pozivala delavstvo, naj se javi in napove število družinskih članov, da ga dobavi dovolj. Doslej se to še ni zgodilo v polni meri. Vpoštevati pa treba, da je krompir glavna hrana mnogih družin, in da je stvar nujna. O mesu in drugih živilih pri nas ni govora. — Karte za mast smo dobili. Oseba ima pravico do 48 dekagramov na mesec. Pri večjih družinah bi to za silo zadostovalo; za male družine je pa pičlo. — V sedanjih časih dovoljujejo povsod hišni gospodarji, da rede stranke nekaj kokoši ali kake druge živali. Priporočale so to celo oblasti. Mnogi hišni gospodarji na Savi pa prepovedujejo reje teh živali. Malenkosten pripomoček so sicer kure, toda nekaj je le, in zdi se nam potrebno, da naj bi gospodarji raje lajšali življenske razmere delavstvu nego, da ga ovirajo, če si hočejo nekoliko pomagati. — Kranjska industrijska družba je jela graditi novo tovarno na Dobravi pri Bledu. Pri gradbi dela nekaj ujetnikov in primorski begunci. — V konjskih hlevih je padel tovarniški kočijaž Polar Anton in je bil pri priči mrtev. Zapušča ženo in dva nedorasla otroka. — Ponesrečil je tovarniški delavec Mali Franc v gozdu pri nabiranju drv in si zlomil nogo. Prepeljali so ga v ljubljansko deželno bolnico.

Sestanek članov Jeseniške kovinarske podružnice bo v nedeljo dne 12. novembra ob pol 10. dopoldan pri Jelenu na Savi. Člani in članice, udeležite se tega sestanka!

V Spodnji Idriji je umrl Ivan Kenda, ki je bil 18 let župan.

Trboveljska premogokopna družba. Trboveljska družba je ob izbruhu vojne z Italijo izgubila nekaj svojega trga. Izgubo so nadomestile vojaške potrebščine. Nakopali so 1.188.177 ton premoga, torej 73.365 ton več nego prejšnje leto. V Trbovljah je produkcija večja za 101.950 ton, rudnik v Kočevju pa je produciral 21.420 ton manj. Rudniki v Istriji so nalezadotali za 1260 ton. Čisti dohodek je znašal 1915. leta 1.356.699 K 41 vin., torej več za 63.530 K 02 vin. nego prejšnje leto. Družba razdeli petodstotno dividendo (980.000 K), 200.000 K odkaže rezervnemu zakladu. Tantjeme znašajo 32.104 K 73 vin. in ostanek 114.594 K 68 vin. pripiše novemu računu.

K podražanju sladkorja. Glasom ministrske naredbe z dne 29. septembra 1916, št. 335., drž. zak. poskoči dosedanja cena sladkorja pri 100 kg za 10½ kron. Sadkor, ki je bil kupljen ali nakazan od

sladkorne centrale pred 30. septembrom, pa tudi, ako se ga iz tovarn ali zalog odda po 30. septembru, obdrži v prometu stare cene. Pri takem sladkorju ostanejo veljavne prejšnje rumene uradne znamke in se v nikakem slučaju niti na debelo niti na drobno ne sme prodajati po novih zvišanih cenah. Dokler bode pa še v prometu kaj sladkorja po prejšnjih cenah — in tudi tega po novih, morajo trgovci imeti na vidnem mestu nabite cene za obe vrsti. Pripomnja se, da bode imel sladkor z novimi cenami zelene uradne znamke. Da se pa ne bi prepetilo kaknega nespornostljenja, ali celo pri sladkorju po starih cenah za nove, naj občinstvo pri nakupovanju samo pazi ali pa tudi zahteva vpogled barve znamk na originalnih zavitkih in le po ti bode moglo tudi presojeti pravilnost cen. Seveda, kadar poide sladkor s starimi cenami, bode imel tudi res le zelene znamke in se bode prodajal po novih enotnih cenah.

Semnji za govejo živino in prašiče so na Kranjskem prepovedani.

Razsvetljava grobov o Vseh svetih je prepovedana iz varčnostnih ozirov.

Dr. Friderika Adlerja so zaslišavali v policijskem zaporu, pa je dajal jako zmeden odgovore. Na mnoga vprašanja ni hotel odgovarjati. Izročili so ga dunajskemu deželnemu sodišču. Tako poročajo listi.

Predsednik nove aprovizačne centrale sekijski načelnik Keller se je izjavil o prehrani prebivalstva sledeče: Naše aprovizačno gospodarstvo se bo moralo ravnati po načelih najstrožje varčnosti. Izdane odredbe se bodo izvrševale z največjo strogostjo, če treba z drakoničnimi sredstvi. Prehranjevalni urad bo izdal popularno brošuro, ki bo vsebovala in tolmačila vse glede prehrane izdane predpise. V najbližjem času je pričakovati ureditev prometa z mesom; vprašanje preskrbe z maščobo je jako težavno, vlada mora imeti zaloge v svojih rokah, da jih bo mogla pravično in pravilno razdeliti. Podobne težkoče vladajo tudi glede jajc. Od ureditve prometa z divjačino si obeta sekijski načelnik Keller precej. Pri kavi in čaju bo treba največje varčnosti, ker jih ni mogoče več uvažati. Rezultate letin moramo ceniti vbodoče z največjo previdnostjo.

Preosnova učiteljišč. Naučno ministrstvo je izdelalo načrt, kako preosnovati avstrijska učiteljišča, da bi odgovarjala potrebam sedanjega časa. Rok, kdaj se bodo uveljavile te preosnove na naših učiteljiščih, še sicer ni določen, toda domneva se, da že s prihodnjim šolskim letom. Bistvene preosnove bodo sledeče: Dosedaj so bili na vsakem učiteljišču štiri letniki, vbodoče jih bo pa pet. V zadnjem letniku se bo poučevalo tudi o kmetijstvu. Pouk v drugem deželnem jeziku bo obvezni učni predmet. Orgle in glasovir bosta vbodoče neobvezna predmeta na učiteljiščih. V zadnjih letnikih učiteljišč se bo nekoliko poučevalo tudi o učnem gradivu, ki je uvedeno v višjih gimnazijskih razredih.

Nov kruh. Okrajni žitni komisar Spitz v Duchcovu na Češkem je iznašel nov kruh. Primešal je pravi moki 20 odstotkov iz slame zmletn moke in iz te mešanice spekel kruh. Pravi, da je jako dober. Poslali so ta kruh na ministrstvo notranjih del. Od slame do žaganja je samo en korak.

Rudarski kalendar za leto 1917

je izšel ter ga uprava že razpošilja.

Svetovni pregled.

Žetev na Nemškem se je obnesla razmeroma dobro. Pridelali so 4½ milijonov meterskih centov žita več nego lani. Imeli so pa slabo letino za krompir. **5000 letalcev** so izgubili doslej na Francoskem.

50letnico združitve Benečije z Italijo obhajajo v Italiji jako slovesno.

Ministrski predsednik Pašič misli baje odstopiti. Predsedništvo prevzame spretnejši politik nego je bil Pašič.

Bivši minister bulgarski Genadijev je bil obsojen zaradi veleizdaje na 10 let. Nekaj državnih poslancev na 8 let, ker niso bili po poklicu trgovci. Prejeli so namreč od Francije 20 milijonov frankov, da pokupijo žito po Bulgariji in ga odpravijo v ententne države že pred vstopom Bulgarije v vojno.

Filipescu žrtev zeppelinkega napada. Pred kratkim je umrl bivši rumunski minister Filipescu, eden največjih agitatorjev za vojno proti Avstro-Ogrski. Nemški listi poročajo, da je Filipesca ubila bomba nemških zeppelinov 16. septembra v Bukarešti. Bomba je namreč padla na uredništvo časopisa »Epoca«. Eden urednikov je bil težko poškodovan, da so ga morali odnesti v bolnico, Filipesca, ki je bil v sosedni sobi, pa je eksplozija tresčila v zid. Bil je že bolan na srcu, ta nezgoda pa je nanj tako vplivala, da je kmalu umrl.

V Dobrudži so zavzele Mackenseno-ve čete tudi Črnavođe ob Donavi. S tem so zavzele Bulgari, Nemci in Turki oba glavna končna kraja na tej bojni fronti.

Soglasje in zaupanje med ententnimi državami ne more biti najlepše, zakaj v angleških krogih ponovno naglašajo, da ne zaupajo Rusiji in se ne zanašajo na Italijo.

V južni Franciji se nahaja po bolnišnicah 1¼ milijona ranjencev.

»Naše Slovo«. V Parizu je izhajal socialistični list »Naše Slovo«. Sedaj ga je Francoska vlada ustavila, urednika Trockega pa izgnala iz Francije. Delavske organizacije so protestirale proti temu ukrepu.

Angleški demokrati zahtevajo, da naj vlada naznani mirovne pogoje.

Municijo izdeluje na Angleškem dva in tri četrt milijona ljudi. Med njimi je skoro pol milijona žensk.

Podržavljenje angleških železnic. Iz Londona poročajo, da se bavi vlada v interesu cenih tovorov z vprašanjem glede podržavljenja angleških železnic po vojni.

Poskušanje atentat na Wilsona. Ko se je vozil Wilson z avtomobilom v Novem Jorku, je skočil neki umobolen človek z nožem in steklenico v rokah na avtomobil. Napadalca so vrgli z avtomobila in ga aretirali.

Maksim Gorki ljudstvu.

V listu »Novi Klas« priobčuje Gorki ljudstvu namenjeno razmišljanje:

»Najstrahovitejša sovražnika človeštva sta neumnost in pohlepnost, njena sestra. Vse zlo in vse trpljenje prihaja od pohlepnosti bogatašev in neumnosti siromašnih na svet. Najboljši in najpametnejši ljudje na svetu so si vzeli za nalogo, boj proti neumnosti. Toda hudobni gospodovci nad življenjem so sežgali pametne ljudi na grmadah, pustili so jih poginiti v zaporih in ječah in so jih iztrebljevali na le mogoče načine, v skrbi zase, da bi prave misli mučnikov za dobro stvar ne prodrle v srce in razum ljudstva. In tako se zapravlja življenje, zaslepljeno in zati-

rano — sedem se jih trudi na vse pretege, da bi podali sadove znanja ljudstvu, sedem tisoč jih moti in ovira pri tem delu; in milijoni delovnega ljudstva živi slepo, in dela vse življenje, umira v gladi in mrazu. Tako bo, dokler ne začuti in spozna večina delovnega ljudstva moč razuma.

Podporni sklad.

XXVI. izkaz.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico 250 K; železniški čuvaj Vidmar po sodruhu Kopaču 1 K; skupaj 251 K; prej izkazanih K 1995.39, skupaj torej K 2246.39.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Za jesensko sezono
priporoča tvrdka
Gričar & Mejač
LJUBLJANA, Prešernova ulica 9.
svojo bogato zalogo
izgotovljenih
oblek
za gospode in dečke
ter mične novosti
v konfekciji za
dame in deklice.
Ceniki zastoj in franko.

Naročajte list „Delavec!“

Čaj ki ne potrebuje **SLADKORJA**, ako se pridene čaju „Sida-medeni prašek“ ali pa „Sida-limonadni prašek“ dve do tri kavne žlice Sida praška na skodelico čaja. 1 zavojček „medeni“ stane 35 vin. in „limonadni“ pa 40 vin. Po pošti se pošilja najmanj 12 zavojčkov po povzetju. Za otroke jako priporočljivo, za vojake, izletnike in za domačo rabo. Naroča se pri **JOS. BERDAJS, LJUBLJANA 5. Zeljarska ulica.**

Za prekupce in trgovce pri večjem naročilu popust.

Rudarski koledar za leto 1917

je te dni izšel. Cena mu je K 1.20, po pošti 10 vin. več. Vsebina je bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimprej naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6. I.

Žepni koledar za leto 1917

izide ta teden. Cena mu bo K 1.20, po pošti 10 v. več. Vsebina bo bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimprej naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6. I.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za . . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraljher Alojzij	1.—3 pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoj in franko.